

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ 1981

Δημοσιεύουμε σε άλλη στήλη τα αποτελέσματα της απογραφής του πληθυσμού στην επαρχία μας, η οποία έγινε τον περασμένο Απρίλιο με τη γενική απογραφή που έχει καθιερωθεί στη χώρα μας να γίνεται κάθε δεκαετία από το 1951.

Όπως διαπιστώνουμε από μία προσεκτική ματιά δυό είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που πρέπει να προσέξουμε κατά τη μελέτη των αποτελεσμάτων της απογραφής:

Το πρώτο είναι η **προοδευτική μείωση του πληθυσμού** της Επαρχίας. Μόνο στη δεκαετία 1971 — 1981 είχαμε μείωση του πληθυσμού κατά 839 άτομα (5.496 το 1981, 6.335 το 1971). Κι αυτό βέβαια οφείλεται βασικά στη μετακίνηση ατόμων ή και οικογενειών προς τα αστικά κέντρα και κυρίως στο Ηράκλειο και την Αθήνα.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι η **μετακίνηση των κατοίκων προς την παραλιακή ζώνη**. Έτσι βλέπουμε να αναβιώνουν οικισμοί που τους συναντούμε στην αρχαιότητα σε ακμή, όπως η Άρβη, η Σινδόνα (Ψαρή Φοράδα), το Καστρί κ.ά.

Στη ζώνη αυτή ιδρύονται τρία νέα δημοτικά σχολεία (Άρβης, Ψαρή Φοράδας, Καστρίου). Παράλληλα όμως κλείνει το σχολείο της Σύμης, ενώ του Βαχού λειτουργήσει φέτος με 4 μαθητές, μα και των υπόλοιπων ο αριθμός των μαθητών διαρκώς μειώνεται: 640 συνολικά το 1970, 427 το 1980. Ιδρύονται

ενορίες στην Άρβη, τον Κερατόκαμπο και το Καστρί και καθιερώνεται η εκ περιτροπής λειτουργία στο Καλάμι και την Ψαρή Φοράδα. Επίσης δημιουργείται συνεταιρισμός με υψηλή διακίνηση προϊόντων στην Άρβη.

Αυτές είναι οι διαπιστώσεις. Πέρα όμως από τις διαπιστώσεις αυτές προκύπτει σειρά από υποχρεώσεις, που πρέπει να αντιμετωπίσει η Πολιτεία. Και όσον αφορά την προοδευτική μείωση του πληθυσμού φαινόμενο σχεδόν καθολικό για την υπαίθρο της χώρας μας, οι στήλες των Β.Ν. έχουν ασχοληθεί αρκετές φορές κι έχουν αναφερθεί σε σειρά από μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη συγκράτηση του πληθυσμού στην υπαίθρο. Μέτρα που ζητούν όλες οι περιοχές που ανάγονται στη γενικότερη κρατική πολιτική.

Από τη θέση αυτή θ' ασχοληθούμε κυρίως με τη δεύτερη διαπίστωση: τη μετακίνηση του πληθυσμού της επαρχίας στην παραλιακή ζώνη.

Με την καλλιέργεια της μπανάνας στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, της ντομάτας αργότερα, του αγγουριού, καρπουζιού και άλλων κηπευτικών στα τελευταία χρόνια, με ικανοποιητικό σχετικά εισόδημα, η παραλιακή ζώνη προσελκύει καθημερινά και νέους καλλιεργητές.

Με την επέκταση της καλλιέργειας σε θερμοκήπια στα τελευταία χρόνια η στρεμματική απόδοση αυξάνει και νέοι καλλιεργητές εγκαταλείπουν τα χωριά και μεταναστεύουν στην παραλιακή ζώνη, ενώ

παράλληλα περιορίζεται ή εγκαταλείπεται η καλλιέργεια της ελιάς στη ζώνη των χωριών.

Από 'δώ όμως ξεπηδούν πολλαπλά προβλήματα που πρέπει άμεσα και ριζικά να αντιμετωπιστούν από την Πολιτεία, πριν αρχίσουν οι απογοητεύσεις και η εγκατάλειψη των καλλιεργειών αυτών, με συνέπεια την οριστική ερήμωση της υπαίθρου. Τα προβλήματα αυτά, παρά το ότι κατά καιρούς τα έχουμε θίξει, τονίζουμε σήμερα με ιδιαίτερη έμφαση:

Νά διανοιχθεί σωστός παραλιακός δρόμος από τη Δέρματο ως τα Τέρτσα. Νά αποπερατωθούν και νά βελτιωθούν όλες οι αρτηρίες που συνδέουν τα χωριά με την παραλία.

Νά λυθεί το πρόβλημα της άρδευσης της παραλιακής ζώνης που καθημερινά οξύνεται. Νά γίνουν γεωτρήσεις και φράγματα.

Νά σταματήσει έτσι η αντισοικονομική μεταφορά μικροποσοτήτων νερού με τις χιλιάδες μέτρα «λάστιχα», που καθημερινά απλώνονται όλο και νέα δίκτυα από τις μικροπηγές των χωριών ως την παραλιακή ζώνη.

Νά ληφθούν μέτρα για να δημιουργηθούν σωστοί οικισμοί, που να τηρούν τους βασικούς όρους υγιεινής μα και της αισθητικής και γενικότερα της οικιστικής δομής.

Επειδή όμως το θέμα είναι πολύ μεγάλο και μ' ένα άρθρο δεν εξαντλείται, σταματούμε σήμερα εδώ, με την υποχρέωση να επανέλθουμε μίαν άλλη φορά.

ΚΡΗΤΗ-ΛΑΣΙΘΙ-ΒΙΑΝΝΟΣ

Άπελευθερωτικοί αγώνες

Στεφάνου Δ. Παπαγιαννάκη

Το θέμα δεν είναι μέσα στα πλαίσια τις ειδικότητάς μου κι αν καταπιάνομαι με αυτό, είναι γιατί βρίσκει στα χέρια μου ένα πολύ ενδιαφέρον, ιστορικής σημασίας βιβλίο:

ΚΡΗΤΙΚΑ — ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ του Νικόστρατου Καλομενόπουλου, Ανθυπολοχαγού Πεζικού, το 1894 εκδόθηκε στην Αθήνα το 1904

Πριν παραδώσω το βιβλίο αυτό στο Ιστορικό Αρχείο της

Μορφωτικής Εστίας Βιάννου, θα ήθελα να παρουσιάσω εδώ μερικά στοιχεία, που αναφέρονται στις συνθήκες της Κρήτης κατά την εποχή που γράφτηκε το βιβλίο (πριν από την παρούσα του Ε. Βενιζέλου στην πολιτική σκηνή της Κρήτης), καθώς και στην κατάσταση της επαρχίας Βιάννου και στη συμβολή της στους απελευθερωτικούς αγώνες της Κρήτης.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ.

Ο Νικόστρατος Καλομενόπουλος γεννήθηκε στη Σύρο το 1865. Ως ανθυπολοχαγός πεζικού πήγε το 1892 με μυστική ποστολή στην Κρήτη για στρατιωτική τοπογραφική μελέτη της Νήσου. Είχε συμπληρώσει έργα οία δύο μηνών, όταν πιάστηκε από τους Τούρκους, φυλακίστηκε και απελάθηκε. Πήρε μέρος στις κρητικές επαναστάσεις του 1896 και 1897. Το 1905 πήρε μέρος στο Μακεδονικό Αγώνα, πιάστηκε πάλι και φυλακίστηκε στο Μοναστήρι τρία χρόνια. Με πλούσια δράση στους Βαλκανικούς πολέμους, φέρει το βαθμό του υποστρατήγου στα χρόνια 1917—1919. Τόβιβλίο του, που βασίζεται σε επιτόπιες πληροφορίες και παρατηρήσεις, δύο μόλις μηνών, δεν είναι μόνο μία λεπτομερής τοπογραφική μελέτη της Μεγαλονήσου, μα περιλαμβάνει και πλήθος από στοιχεία κλιματολογικά, εδαφολογικά, αρχαιολογικά, τοπογραφικά, υδρολογικά, και οικονομικά των διαφόρων πόλεων και χωριών. Μα ίδια αίτηρη σημασία έχουν οι υποσημειώσεις για περασμένα και πρόσφατα ιστορικά γεγονότα και μάχες που αφορούν την κάθε περιοχή που αναφέρει και περιγράφει.

Τα στοιχεία αυτά, ακόμη και κάτω από το πρίσμα των σημερινών μας γνώσεων, είναι αξιοθαύμαστα, μολονότι ο συγγραφέας ζητά συγγνώμη για τις ατέλειες της έργου του, που τις αποδίδει στο σύντομο χρονικό διάστημα των δύο μηνών και στη μυστικότητα με την οποία δούλευε.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Πολλά από τα ιστορικά γεγονότα που αναφέρει στο βιβλίο του ο Ν.Κ. δε βρίσκονται στα συνηθισμένα βιβλία Ιστορίας και στις εγκυκλοπαιδείες. Παραθέτω μερικά αποσπάσματα, διασκευάζοντάς τα μόνο ως προς τη γλώσσα.

Στη σύντομη ιστορική εισαγωγή

του βιβλίου ο Ν.Κ. γράφει για την κατάληψη της Κρήτης από τους Ρωμαίους, που ήταν η τελευταία τους κατάκτηση, πολλά χρόνια μετά από την περίοδο που η κοσμοκρατορία τους εκτεινόταν από τη Δ. Ευρώπη ως την Ασία, και η Κρήτη έμεινε ελεύθερη στη Μεσόγειο. Γράφει: «Παίρνοντας αφορμή η Ρώμη από τη βοήθεια των Κρητών στο βασιλιά του Πόντου Μιθριδάτη, έστειλε στρατιωτική δύναμη με αρχηγό το Μάρκο Αντώνιο για να υποτάξει τη νήσο. Οι Κρήτες όμως με αρχηγό το γενναίο στρατηγό Λασθένη απέκρουσαν και κατέστρεψαν τα στρατεύματα των κατακτητών και εφόρυσαν το Μάρκο Αντώνιο.

Επί τρία χρόνια οι Κρήτες αντιστάθηκαν στη ρωμαϊκή κατάκτηση, μόνοι αυτοί εναντίον

● Συνέχεια στη σελίδα 4

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Για το Θέατρο Κρήτης

★Αυτές τις μέρες ο Θίασος του Θεάτρου Κρήτης επισκέπτεται τα χωριά της Κρήτης και δίνει παραστάσεις μετά έργο του Μπρέχτ «Τρόμος και αθλιότητα του Γ' Ράιχ».

Σταθήκαμε μάρτυρες στην προσπάθεια του υπεύθυνου να εξασφαλίσει χώρο για την παράσταση στην Άνω Βιάννο το Σάββατο 11 Ιουλίου.

Ο μοναδικός χώρος της πλατείας που διαθέτει η Κοινότητα, όπως μάς δήλωσε ο υπεύθυνος του θεάτρου δεν προσφερόταν, γιατί το πέρασμα των αυτοκινήτων από δίπλα και ο θόρυβος θα διασπούσαν την προσοχή των θεατών συνεχώς και δεν θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν το έργο.

Γι' αυτό ζήτησε να του παραχωρηθεί το Γυμνάσιο. Σκόνταψε όμως σε σχετική έγκυκλιο προς τα Σχολεία, που απαγορεύει την χορήγηση των διδακτηρίων χωρίς άδεια προϊσταμένης αρχής.

Αποτάθηκε στην Έπιθεώρηση, μα ήταν κλειστή λόγω του Σαββάτου. Αποτάθηκε στη συνέχεια στο Γραφείο του Νομάρχη Ηρακλείου. Στο τηλεφώνημα ήταν ο κ. Οικονομίδης. Δεν μπόρεσε κι αυτός να δώσει λύση και τελικά η παράσταση δόθηκε στην πλατεία. Πάλι καλά που δε ματαιώθηκε όπως πέρσει.

Γεννιούνται όμως δυό βασικά ερωτηματικά. Οι δυσκολίες κάτω από τις οποίες οι υπεφαιλιστές του Θεάτρου δίνουν τις παραστάσεις τους είναι τεράστιες. Η Διοίκηση φροντίζει και απέσπασε έγκυκλιο προς τις Κοινότητες για να δίνουν κάθε δυνατή βοήθεια, ώστε να εξασφαλιστεί η επιτυχία των παραστάσεων. Γιατί δεν φροντίζει να εξασφαλιστεί άλλη μιά έγκυκλιος προς τα σχολεία Δημοτικής και Μέσης για ανάλογη βοήθεια, με την παραχώρηση των διδακτηρίων, ανάγκη που διαρκώς παρουσιάζεται στο Θίασο; Συνέχεια στη σελίδα 4

Τα χωριά της Έπαρχίας Βιάννου

7. ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Του κ. Γιάννη Νερατζάκη

— 2ο —

Γυρίζω μέσα στ' όμορφο χωριό. Όμορφα καινούρια σπίτια αντάμα με γραφικά παλιά, παραδοσιακά. Λουλούδια, παντού λουλούδια, σ' όλες τις αυλές, στους κήπους, στα μπαλκόνια. Ευγένεια, πολλή ευγένεια, καλό σύνθη και περιέργεια.

—Τι θέλει αυτός και ρωτά; Ποιός είναι, είναι γερούς; Στίς αυλές, παρέες παρέες λεβεντόγεροι, καθιστοί δίπλα σε παλιές ομορφιές, ολοκάθαροι, ήρεμοι, ή υεροί και γελαστοί παίζουν το κομπολογάκι τους αυτοί, κεντούν όμορφα κεντήματα με πούλιες, λουλούδια, σταυρούς και πουλάκια εκείνες.

Στο πάνω μέρος του χωριού η γειτονιά τ' Αγίου Τρύφωνα. Από δω περνά ο κεντρικός δρόμος, εδώ τ' αιώ πολλά καφενεία τ' αμαζαζά τους. Εδώ συγκεντρώνεται η πιο πολλή κίνηση, εδώ σταματά ο περαστικός ξένος, τ' ξενιτεμένο χελιδόνι. Εδώ πίνουν τ' αρακάκι τους οι κανταδόροι, εδώ παίζουν τ' αρακάκι τους οι κυνηγοί τ' ατυχής. Δυτικά είναι τ' αΚονοστάσι», πιο πέρα οι Πλατάνοι, η

Πέρα γειτονιά, τ' αΣελί, η Ανεραντζά(ι), οι Λυγίες, η Κάτω Μερά.

ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Στη νοτιοδυτική άκρη του χωριού είναι η εκκλησία του Αγίου Βασιλείου, κτισμένη άγνωστο πότε. Ο καλός ιερέας του μου λέει πως πρέπει να είναι 500 χρονών. Δεν έχει τοιχογραφίες, είναι με αντιστήριγμα κτισμένη. Έχει ωραίο ξυλόγλυπτο τέμπλο, έργο παλιού καλού τεχνίτη.

Κεντρικός ναός, καθεδρικός θα λέγαμε, είναι τ' αΠαναγίας και Αγίου Στυλιανού. Ήταν παλιά εκκλησία, πριν από εβδομήντα χρόνια τ' αμεγάλωσαν.

Ο Άγιος Τρύφωνας κτίστηκε περίπου πριν από τ' α1830.

Έξω από τ' αχωριό, ζυμονόστηρα όπως τ' αλένε, είναι πολλά. Τ' ασπουδαιότερο είναι τ' αΑγίας Φωτεινής βορειοδυτικά του χωριού. Παμπάλαια εκκλησία, ίσως τ' αεποχής του Νικηφόρου Φωκά, με τοιχογραφίες καλά διατηρημένες, βυζαντινής εποχής. Οι τοίχοι έχουν εικονογραφηθεί σε επάλληλα στρώματα

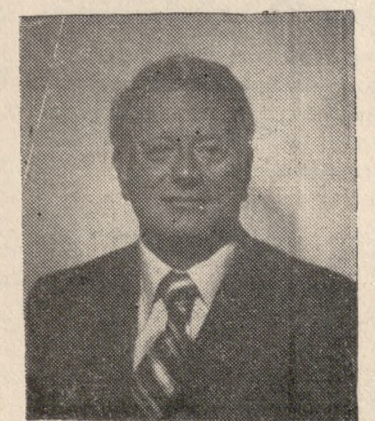
● Συνέχεια στη σελίδα 3

ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΞΑΝΑΓΥΡΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Όπως μάς πληροφόρησε από τη Νέα Υόρκη ο κ. Γεώργιος Βαρδάκης, η Παγκρητική Ένωση Αμερικής, ανταποκρινόμενη σε παράκληση των μελών της, συγκρότησε ειδική επιτροπή που θα μελετήσει τις δυνατότητες και προϋποθέσεις για παραγωγικές επενδύσεις στην Κρήτη. Η συγκρότηση της επιτροπής, που αποφασίστηκε στο κατά διετία πραγματοποιούμενο συνέδριο στη Νέα Υόρκη, είναι αποτέλεσμα της επιθυμίας των Κρητών της Αμερικής να συμβάλουν στην περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη της γενέτειράς τους. Την εισήγηση για τη σύσταση της επιτροπής αυτής

έκανε ο κ. Ιωάννης Γαλανάκης, που υπηρετεί στο Οικονομικό Γραφείο στην Ουάσιγκτον.

Πρόεδρος της Επιτροπής για την Οικονομική Ανάπτυξη της Κρήτης είναι ο συνεπαρχιώτης Γεώργιος Βαρδάκης, που κατάγεται από τ' αΆγιο Βασίλειο (Βιάννου) και τώρα κατοικεί στις Η.Π.Α. Ήδη ο κ. Βαρδάκης έχει επισκεφθεί την Αθήνα, έπειτα από πρόσκληση της Ελληνικής Κυβερνήσεως κατά τ' απαραλθόν. Φέτος, έρχεται ξανά στην Ελλάδα στις 8 Σεπτεμβρίου επικεφαλής 10μελούς επιτροπής, που θα συζητήσει με τοπικούς και οικονομικούς παράγοντες σε όλη την Κρήτη.

Ο κ. Γ. ΒΑΡΔΑΚΗΣ

Στην επιτροπή συμμετέχουν οι: Γεώργιος Βαρδάκης, Πρόεδρος Νίκος Βιδολάκης, αντιπρόεδρος

★ Συνέχεια στη σελίδα 2

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Υγειονομικός Σταθμός Βιάννου	22205
Γιατρείο Αγροτικό Πεύκου	31377
Χωροφυλακή Υποδιοίκηση Βιάννου	22206
Χωροφυλακή Σταθμός Πεύκου	31376
Γυμνάσιο Βιάννου	22230
Άγρονομείο Βιάννου	22006
Ειρηνοδικοείο	22211
Συνεταιρισμός Βιάννου (Γραφεία)	22226
Συνεταιρισμός Βιάννου (Ελαιουργείον)	22136
Ο.Τ.Ε. (βλάβαι)	12
Ο.Τ.Ε. (πληροφορίες)	22215
Ελληνικά Ταχυδρομεία	22203
Κτηνιατρείο	22090

ΑΓΟΡΑΙΑ

Πετράκης Χαρ. — Βιάννος	22051
Ζαϊμάκης Θεόφιλος — Βιάννος	22404
Θεοδοσάκης Γεώργιος — Πεύκος	31437
Καρτσάκης Έμμανουήλ — Λουτράκι	22103
Λασηθιωτάκης Γ. — Βιάννος	22355
Χατζάκης Ίωάννης — Άγιος Βασίλειος	31301
Γαλανάκης Μιχ. — Χόνδρος	22101
Ψαρολογάκης Κων. — Χόνδρος	22109
Σοφοκλής Παπαδόκης — Καλάμι	31275
Ίωάννης Κονσολάκης — Άμυρά	31420
(Γιά υπεραστικά: 0895)	

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

ΣΤΟ ΧΟΝΔΡΟ:
— Αντώνης Μιχ. Κασαπάκης και Μαριάνθη Έμμ. Στιβακτάκη

ΓΑΜΟΙ

ΣΤΟ ΣΥΚΟΛΟΓΟ:
— Έμμανουήλ Στιβακτάκης και Χριστίνα Έμμ. Παπαγιαννάκη.
— Αντώνιος Πλουμάκης και Ίωάννα Γ. Ζωάκη.
ΣΤΟΝ ΚΡΕΒΒΑΤΑ:
— Γεώργ. Έμμ. Καργιολάκης και Αικατερίνη Παπαζούγου.
ΣΤΟΝ ΠΕΥΚΟ:
— Μαρία Άπ. Πατερωννάκη και Δημήτρης Οικονομάκης

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΣΤΗ ΒΙΑΝΝΟ:
— Δέσποινα Χ. Σπ. Μελετάκη — Γρυλιωνάκη
— Δημήτρης Γιαωνάκης
ΣΤ' ΑΜΙΡΑ:
— Γρηγόρης Μαθιουδάκης
ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ:
— Ίωάννης Μ. Μαρής

ΔΩΡΕΕΣ

— Οι Ευάγγελος και Χαρίδημος Μπιτσασκάκης και η Καίτη Γαρε

'Εκεῖνοι πού φεύγουν

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΡΙΟΥ ΜΑΡΗΣ Συνταξιούχος γιατρός

Πέθανε σήμερα γύρω στις 3 μ.π. στην κλινική του Ηρακλείου «Ιπποκράτειον» ο συνταξιούχος γιατρός Ιωάννης Μαρής από τ' Αμυρά, όπου και κηδεύεται αύριο το απόγευμα.

Ο Ιωάννης Μαρής γεννήθηκε στόν Κρεββατά Βιάννου τό Φεβρουάριο 1902. Σπούδασε ιατρική στο Παν/μιο Αθηνών και υπηρέτησε αρχικά ως ανθυπίατρος στο στρατό. Άσκησε το λειτούργημα τού γιατρού στ' Αμυρά, όπου εγκαταστάθηκε και παντρεύτηκε τήν επιστήμονα μαία Αικατερίνη Π. Μηλιαρικολάκη από τόν Πεύκο.

Στήν αρχή τής ιταλοгерμανικής κατοχής πιάστηκε από τούς Ιταλούς μαζί με άλλους συνεπαρχιώτες (όπως ο παπα—Λευτέρης Τσαγκαράκης από τ' Αμυρά και Ι. Παπαγιάννης από τήν Άνω Βιάννο) και φυλακίστηκε επί επτά μήνες στις φυλακές τής Ρόδου.

Στή συνέχεια διορίστηκε κρατικός γιατρός και υπηρέτησε από τό 1955 στην Ασπροκλήσια Καλαμπάκας δύο χρόνια, επειτα στην περιοχή Μαράθου, Δαμάστας και Φόδελε εννιά χρόνια και επτά χρόνια στο αγροτικό

δάκη μας έστειλαν 3.000 δρχ. για τό Φιλόπτωχο Ταμείο Βιάννου στή μνήμη τών γονέων τους

Παρακαλείται τό Φ. Ταμείον να φροντίσει για τήν παραλαβή τους.

—Γιά τό Φιλόπτωχο Βιάννου πρόσφεραν τά παρακάτω ποσά οί: Μιχ. Βαθουρανάκης δρχ. 2.000 στή μνήμη τού πατέρα του.

—Ή κ. Χρυσούλα Ξανθοειδίδου μάς έστειλε 1000 δρχ. για τήν Επιτροπή τού Παπεπαρασιακού Μνημοσύνου Βιάννου στή μνήμη τού Έθνομάρτυρα αδελφού της Ρούσου Άνδρ. Κούνδουρου, πού έκτελέστηκε στήν Άγυά Χανίων από τούς Γερμανούς στίς 29)8)1944.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ευχαριστούμε πολύ όλους πού με οποιοδήποτε τρόπο μάς συμπαραστάθηκαν στό βαρύ πένθος μας για τό θάνατο τού αγαπημένου μας συζύγου και πατέρα ΓΡΗΓΟΡΗ ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ. Ή σύζυγος Ευγενία, τά παιδιά του Μιχάλης — Μανώλης — Μαρίκα.

Εκεῖνοι πού φεύγουν

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΡΙΟΥ ΜΑΡΗΣ Συνταξιούχος γιατρός

Πέθανε σήμερα γύρω στις 3 μ.π. στην κλινική του Ηρακλείου «Ιπποκράτειον» ο συνταξιούχος γιατρός Ιωάννης Μαρής από τ' Αμυρά, όπου και κηδεύεται αύριο το απόγευμα.

Ο Ιωάννης Μαρής γεννήθηκε στόν Κρεββατά Βιάννου τό Φεβρουάριο 1902. Σπούδασε ιατρική στο Παν/μιο Αθηνών και υπηρέτησε αρχικά ως ανθυπίατρος στο στρατό. Άσκησε το λειτούργημα τού γιατρού στ' Αμυρά, όπου εγκαταστάθηκε και παντρεύτηκε τήν επιστήμονα μαία Αικατερίνη Π. Μηλιαρικολάκη από τόν Πεύκο.

Στήν αρχή τής ιταλοгерμανικής κατοχής πιάστηκε από τούς Ιταλούς μαζί με άλλους συνεπαρχιώτες (όπως ο παπα—Λευτέρης Τσαγκαράκης από τ' Αμυρά και Ι. Παπαγιάννης από τήν Άνω Βιάννο) και φυλακίστηκε επί επτά μήνες στις φυλακές τής Ρόδου.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ (Άποσπερίδες)

Τού κ. Μανώλη Βλαχάκη

Άπόψε κλείσαμε τό πόρτεγο τού σπιτιού και τό σοφρά μας στολισμένο με τά χίλια καλά τού Θεού τόν ανεβάσαμε στή λατρεία τού σπιτιού, πάνω στό δάμα. Γύρω γύρω από τό σοφρά μερικά σκαμνιά κοντά στο πεζούλι και στο σαμάρι τού μουλαριού βάλαμε μιά κοκκινόλουρη μπατανία για να κάσει ο Πετρόμπτης Θεοδοσάκης, ο γλυκιάτος λυράρης.

Άπόψε στήν άποσπερίδα μας και στο μικρό μας ραέτι (τραπέζι) θ'άναι καμιά δεκαριά νέοι και γέροι (ύπάρχει κάποιος λόγος πού μαζευθήκαμε).

Ο ήλιος με τό άρμα του χάθηκε στή Δύση, αφήνοντας πίσω του ένα χρυσαφένιο χρώμα και μιά πυράδα. Ή έσπερη νύχτα άπλώθηκε σιγά σιγά, φέρνοντας μαζί με τή δροσούλα τών λιβαδιών, τήν ανατολή τού φεγγαριού, πού δλόγιμο είχε μπει από τήν άνοιχτή πόρτα τού δντά μου κι έπαιξε παρξένα με τό έσωτερικό του. Τό 'κουσάσι, τό καινήλι, ο Μιχαήλος Αρχάγγελος και τό τζαμί νιο κάδρο πού'χε μέσα τά στεφανα τής μητέρας και τού πατέρα, τό φεγγάρι τάκανε αλλιώτικα. Τους έδινε μιά περίσσια χάρη.

Και ο κάτασπρος τοίχος έξω από τό δάμα στολισμένος με πολύχρωμες πλεξούδες, δεντέμα και μαζούλι τού μεγάλου περιβόλου, μιά ξεχωριστή τραδιά είναι ή άποψινή στο σπιτικό μας και τά τριγύρω έμοιάζον με τήν Άλφα Όωση τού Γιουσούρη, στήν έρμη τής Αιγύπτου. Έδώ πέρα σήμερα απλώθηκε τό σέβας σε όλο τό χωρο. Ή συντροφία μας άποτελούσε ένα μπουκέτο από λουλούδια και θαρρούσες πώς τόφεραν κατευθείαν από τό περιβόλι τ' ουρανού. Έγώ έχω χρέος να παινώσω αυτή τήν συντροφία και αναζητώ λυρικά δοξαστικά λόγια να μιλήσω για αυτούς, νέους και γέρους πού είναι έντελώς άφεγάδιαστοι.

Οί γέροι θγάλανε τά κροσάτα κεφαλομόνιλα και τ' άκουμπήσανε στο γόναπο. Οί γριούλες κατεβάσανε στό μισό τό τσεμπέρι και φάνηκαν τά χιόνια στα μαλλιά τους. Τό κρεμασμένο κάδρο φέρνει ένα μήνυμα στήν ψυχή, πού λείει πώς πρέπει ν'άναι σιμά, μα πολύ σιμά, ο ένας άνθρωπος στον άλλο. Ήρθαμε λείει να κάνουμε τά καλωσσορίσματα για τό μοναχογιό πού έλειπε χρόνια έξω από τό χωρο. Ό καπετάν Λευτέρης έφερε τό καινούριο μωροδάτο κρασί λέγοντας: Άντέστε μωρέ κοπέλια, να κλέψουμε μιά τού Χάρου! Και συ Κωνσταντή, πές μιά μαντινάδα να κάνουμε τό ξεκίνημα.

—Έ, τού λόγου σου, Λευτέρη, θ' άρχίσεις!
—Άς είναι, πάει καλά. Και λείει τήν παρακάτω μαντινάδα: «Καλώς ήρθαν τά σύννεφα και φέραν τόν άέρα, και φέραν τόν παιδάκι μου πού έλειπε στα ξένα» (και άλλες, και άλλες μαντινάδες...)

Άπό δώ και πέρα μπαίνουμε στο κέρι και στο συναγωνισμό για τήν καλύτερη μαντινάδα.

Ή μουσική πάντρηψε όλες τίς εδαισησίες με τήν καρδιά, τό λόγο με τό παίξιμο τών ματιών, τό πάθος, τή λαχάρα για τό μέλλον.
Οί γέροι άναντρανίστηκαν, άφου πρώτα όλη τους ή ζωή πέρασε μπροστά τους μαζί με ένα θεϊκό χαμόγελο, γιατί βλέπαν τά παιδιά τους. Ομηθή-

καν τή φλόγα τών ματιών, όταν για πρώτη φορά κάθισαν άντικριστά, τό ρίγος τό πρώτο στο άγγιγμα τών χεριών. Ομηθήκαν τά ξενούτσια, τά όνειρά τους, τίς γλυκές προσμονές. Και ύστερα άκούστηκαν οί καμπάνες για τό γάμο τού νεαρού ζευγαριού άπό τού ψηλά, γονατίσανε οί γέροι νοερά, φίλησανε τά χέρια τών γονιών, πήσανε τήν ευχή τους και μπήκανε στήν εκκλησία. Μετά από χαροκότητα οί βλογγιμένες καρδιές άνεδήκανε στον δντά και νιώσανε τήν γλυκιά απαλάδα τού κορμιού. Και οί αναμνήσεις τών γέρων συνεχίζονται:

Οί μέρες περάσανε σύντομα, γιατί τά βαριά σύννεφα σκεπάσανε όλο τόν κόσμο, άκούστηκαν κραυγές πόνου, χαλασμούς, οί πόλεμοι, οί συμφορές, όλα ήρθαν κι άπό δώ. Τιμητικός είναι ο θάνατος στον πόλεμο, επαν οί νέοι. Ό Χάροντας άς κοπίσει ό,τι ώρα θέλει! Και χωρίσανε από τή φωλιά τους. Με τό δπλο στο χέρι πατήσανε τίς πιά ψηλές καρφές και δώσανε μάχη. Έδώ δέσανε πληγές, κατεβάζοντας ματόκλαδα, άνοίξανε λακκούς και θάμανε χωρίς σάβανα. Σχεδόν ένα χρόνο τό μακελιό.

Και να πού ήρθε ή άνοιξη! Ζεστάθηκε τό κόκαλό τους. Και ή γλυκιά συνάντηση στο χωριό, τώρα μέσα από μιά κοφύρα, ένα άγγελικό κλάψιμο τους κάνει να ξεχάσουν τά πάντα και τά μάτια τους πέφτουν στα μεγάλα πιά παιδιά πού με τά μάτια τους παίζουν τό παιγνίδι τής αγάπης και λένε κι αυτά μιά μαντινάδα (και άλλες, και άλλες...)
Έδώ τελειώσανε τό άραμα τών γερώντων...
Με μιά περήφανη έπαρση οί Πετρόμπτες, ο διαλεχτός μας λυράρης, λέγει τούτη τή μαντινάδα:

«Όποιος τή δει τήν άμορφιά και δεν άναστενάξει
φωτιά θα πέσει από ψηλά
μαύρη να τόν κάψει.
Οί κοντιλιές του λυράρη μας ξεδιπλώσανε τέλεια τά αισθηματά μας, πού και οί πιά γέροι με μιά παθιακή όρμη κοιτάζουν ο ένας τόν άλλον, γελώντας και λέγοντας:

«Ή λεβεγιά στον άνθρωπο
μεγάλο χάρισμά'ναι,
σα τήν ημέρα τση Λαμπρής
με τά πολλά κεριά'ναι.
Μα και ή κυρά Μαριά, ή κυρά Φιλιά, ή Χριστίνα, ή Δημήτρα, τά κορίτσια μας, έπανε πολλές μαντινάδες. Κοιτάζοντας τόν Καπετάν Λευτέρη με μιά γλυκύτατη έκφραση τού λένε:
Σ' έχω θρονιάσει βασιλιά
στα βάθη τής καρδιάς μου,
γιατί έκανες αληθινά
όλα τά όνειρά μου.
Και ή άπάντηση άτάκα:
'Εγώ μ'αι ο περβολάρης σου,
ρόδο μου μυρωμένο,
και ή καρδιά μου γλάστρα σου

και σ' έχω φυτεμένο.
Τά νιάτα συνεπαρμένα από τίς μαντινάδες τών μεγάλων και με μιά πεθυμιά, σαν να λιγοθυμούσαν άρχισαν:
Και ο Μιχαλάκης μας λείει τήν παρακάτω μαντινάδα:
Χίλια τ' άστέρια τ' Ουρανού
μα τό φεγγάρι ένα.
Μέσα στο νο μου έχω πολλές,
μα στην καρδιά μου έένα.
Χίλια μαχαίρια και σπαθιά
χαμω στα γη σπαρμένα
γλυκοπατά τα και περνά,
για ναρθω με τά σένα.
Και ή γλυκιά μελωδική φωνή τής κοπέλιας με τό τρεμού μούλιασμα πού ύπηρετεί με τήν

★ Συνέχεια στή σελίδα 3

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΗΤΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ Τού κ. Γιώργη Θεοδοσάκη

ΣΑΜΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΒΑΤΩ

«Σαμιά» είναι τό σημάδι πού κάνει ο κάθε βοσκόσ στα πρόβατά του, για να τή γνωρίζει. Κάθε βοσκόσ κάνει και μιά σαμιά.
Αν δυό μαζί βοσκοί «ορτάκη δες» βοσκουν τά πρόβατά τους, καθένος έχει και τή δική του σαμιά. Η σαμιά πάντα γίνεται σ' αυτί τού προβάτου. Οί σαμίες σ' αλόκληρη τήν Κρήτη είναι οί ίδιες. Παρουσιάζουν μόνο γλωσσολογικές διαφορές.

Παλιότερα, πού επικρατούσε η συνήθεια να κλέβουν τά πρόβατα «ο γιας τ' αλλού», οί βοσκοί τά δηλώνανε στήν αστυνομία με τίς σαμίες τους. Γνωστή σ' όλη τήν Κρήτη είναι και η μαντινάδα πού λέει:

«Σύντεχνε, σκοτεινά 'τανε και
(τή σαμιά δεν είδα,
μά μολίς είδα τή σαμιά, εξήντα
(μόνο πήρα»

Οί σαμίες πού 'χουν οί βοσκοί στο χωριό μου σήμερα είναι οί παρακάτω:

Κουτρούλη (η): να'ναι «κουτρολισμένα» (κομμένα στήν άκρη) τ' αυτιά τους. Αν είναι μόνο τό δεξί, τότε λέμε **δεξή κουτρούλη** και σ' αριστερό, **αριστερό κουτρούλη**.

Κουτσάυτη (η): Όταν δεν έχει αυτιά, γιατί τής τά 'χουν κόψει για σημάδι.

Σκιζάυτη (η): να'ναι τ' αυτιά τού προβάτου σκιασμένα στή μέση. Όταν είναι μόνο τό ένα, λέγεται **δεξή σκιζάυτη** ή **αριστερό σκιζάυτη**.

Σκαλουαύτη (η): τό ίδιο με τή σκιζάυτη, δηλαδή σκιασμένο τ' αυτί στή μέση, αλλά μετά τό ένα μέρος τ' αυτιού τό κόβουν κάθετα προς τό σκίσιμο, «τή σκιζή». Έχουνε και **δεξή σκαλουήνη**.

Διπεραστό κοκάρι: να'χει και στα δυό αυτιά «ένα κοκάρι» ή μιά «κοκαράδα». «Κοκάρι» είναι τό σημάδι πού κάνουν σ' αυτί τού προβάτου με τόν εξής τρόπο: διπλώνει λίγο ο βοσκόσ τ' αυτί τού προβάτου και στήν άκρη άκρη κόβει ένα κομ-

ΕΝΑΣ ΒΟΣΚΟΣ ΨΥΧΟΜΑΧΕΙ

Τώρα και λίγες δεκαετίες έπαφει ν' ακούγεται από τούς βοσκούς τού χωριού μου τό δημοτικό τραγούδι «ΕΝΑΣ ΒΟΣΚΟΣ ΨΥΧΟΜΑΧΕΙ». Τό αναζητήσα στα χωριά Λασιθίου. Κι έ-

Από τό όρη έρχομαι, μη με ρωτάτε είναι 'χω,
'Ενας βοσκόσ ψυχομαχεί στον πόρο στο μπιτάτο.
'Έχει τυρί προσέκεφαλο και «μωδαρά»★ μυζήθρα και κλαίν' τονε τά πρόβατα κι οί μαύρες οι κερούλες.
—«Σωπάτε σεις, κερούλες μου, κι εγώ θα παραγγείλω να σας ε πσιίνουν στο νερό και στον παχύν αέρα, να σας ε κουδουνώνουνε κάθε Λαμπρή Δευτέρα».
Κι ένα — — — αρνιά μουράμο τυριέκι και τού λέει:
—«Αφήστε τον τόν κρατά να πέσει να ποθάνει, κι εμέ τή μάνα μου 'σφαξε κι εμέ τήν αδερφή μου. Κι εμένα τό προβίδι μου λουράκι θα τό σύρει, να ράψει τά στίβανια του, να πάει στο Μισίρι, να π'ά να μάθει γράμματα κι ύστερα να γυαίρει».
★ **μωδαρά:** «τουπί» μυζήθρας πλεγμένο με βέργες.

ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

★ Συνέχεια από τή σελίδα 1

Ιωάννης Γαλανάκης
Έμμανουήλ Ηλιάκης
Κώστας Μαλιώτης
Μ. Μανότος
Κώστας Σταματάκης
Έμμαν. Τσουρουνης

Όπως γράφει ο κ. Βαρδάκης, η χώρα μας τόντε λευταίο καιρό έχει αποτελέσει ένα σημαντικό κέντρο διεθνούς εμπορίου εξαιτίας τής γεωγραφικής τής θέσεως και η εισοδος τής στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα διευκολύνει τή δημιουργία μεγάλων παραγωγικών μονά-

ματάκι.
Τσιμπαύτη (η): να'ναι και τα δυό αυτιά τού προβάτου τρυπημένα με κάτι (συνήθως με τό σουγιά ή μιά μπρόκα). Όταν είναι μόνο τό ένα, λένε **δεξή τσιμπαύτη** ή **αριστερό τσιμπαύτη**.

Πιρουναύτη (η): διπλώνουν οί βοσκοί τ' αυτί τού προβάτου και με δυό φαλιδές αφαιρούν ένα μέρος σε οξεία γωνία. Όταν τ' αυτί είναι κομμένο μ' αυτόν τόν τρόπο, μοιάζει με δυό διχάλες τού πιρουναίου. Υπάρχει και **δεξή πιρούνη** και **αριστερό πιρούνη**.

Τ' αρνιά πού θα γεννηθούν από τίς προβάτες πού 'χει ονομαστία ο βοσκόσ, αναφέρονται με τό όνομα τής μάνας τους.
Λέει ο βοσκόσ:

— **Τση κερούλας τ' αρνι, τση βάτσα τ' αρνι, τση φετσαράς τ' αρνι κλπ.**

ΤΑ ΒΟΣΚΟΣΚΥΛΑ

Στά βοσκόσκυλα δίνονται διάφορες ονομασίες, όπως:

Πετούσα, Μαυρολιά, Αράνης, Γεράκος, Καρτωνή, Καψάλης (ο), Σπίθα (η), ή Σπίθας, Ρόκος, Μπεκιάρης (ο), Ζουριδά, Φινταλιά, Χελιδάνα, Φαρκωνιό (τό), Ζαρπιτής, Καραούλης, Στραπάτσος, Κουλουροράδης.

Επειδή στήν περιοχή μας δεζέι ο λύκος, τά βοσκόσκυλα πού ακολουθούν τό «κοπάδι» (πιο πολύ γίνεται χρήση τής λέξης «κουράδι»), δεν καταγίνονται στο να καταδιώκουν τό λύκο μα στο να βοηθούν τό βοσκό. «Παντού» (εμποδίζουν) τό πρόβατα από τήν «εζήμια» (αγροζήμια) και πιάνουν και τά πρόβατα πού δεν μπορεί ο βοσκόσ να τό πιάσει.

Αφήγηση: — Οντά θέλω να πιάσω κιανένα πρόβατο, πιάνω ένα χαλικάκι, τό πετώ και τού λέω: —Κιενόνε, Αράπη. Τό πρόβατο πού θα δει να χτυπήσει η πέτρα ορμά, τό πιάνει από τό λαιμό και τό κρατεί, ώπου να πάω.

Τά χωριά τής 'Επαρχίας Βιάννου

«ΒΙΑΝΝΙΤΙΚΑ ΝΕΑ»

Μηνιαία έκδοση στην υπηρεσία
 όλων των Βιαννιτών
 Έκδοτης — Διευθυντής
 Γ. Δ. ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ
 Όδος 1866 άριθμ. 110; τηλ. 252.808
 Φιλολογική έπιμέλεια κειμένων
 Κ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ

Υπεύθυνος Τυπογραφείου
 ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ
 Έβανς 83 (Στρά Μουρτζή) τηλ. 230.386

Έτήσιες συνδρομές
 Έιδιωτών 200
 Κοινοτήτων—Σχολείων — Ένοριών 300

Έμβάσματα: Γ. Δ. ΧΡΗΣΤΑΚΗ
 Έπιστολές για τήν ύλη:

Γ. Δ. ΧΡΗΣΤΑΚΗ: 1866 άρ. 110 Έράκλειο

Κ. Γ. ΣΤΕΦΑΝΑΚΗ: Καποδιστρίου 37 Έράκλειο
 Χειρόγραφα δημοσευόμενα ή μή δέν έπι-
 στρέφονται. Τά ένυπόγραφα άρθρα έκφράζουν
 τίς απόψεις των συγγραφέων.

Θέματα υγείας και διατροφής

ΖΑΧΑΡΗ: ΑΝΑΓΚΑΙΑ, ΜΑ ΚΑΙ ΥΠΟΥΛΟΣ ΕΧΘΡΟΣ

Η ζάχαρη παράγεται από το ζαχαροκάλαμο και τα ζαχαρότευτλα, επιστημονικά λέγεται ζαχαρόζη και χημικά ύπάγεται στους υδατάνθρακες. Πολλοί πιστεύουν ότι είναι ο κύριος υπαίτιος του διαβήτη, της πάχυσης, της αρτηριοσκλήρωσης, της υπέρτασης και της ισχαιμίας. Είναι βασική πηγή ενέργειας για τόν οργανισμό, που τήν καταναλώνει με τή λειτουργία του. Είναι πολύ πιο γρήγορα αφομοιώσιμη από τόν οργανισμό, σε σχέση με τούς υπόλοιπους υδατάνθρακες (άμυλο, λαχανικά, πατάτα κλπ). Διασπάται στο έντερο σε μονοσακχαρίτες, γλυκόζη και φρουκτόζη, που μπαίνουν στην κυκλοφορία του αίματος.

Άς δούμε όμως τι μπορεί να προκαλέσει ή γλυκόζη μπαίνοντας στο αίμα του ανθρώπου. Πρώτα απ' όλα καλύπτει τις πιο πολλές ενεργειακές ανάγκες του οργανισμού. Έξασφαλίζει τήν κανονική λειτουργία του έγκεφάλου (καταναλώνει περισσότερες ποσότητες από άλλα όργανα). Πολλές φορές ένα ποτήρι ζεστό γλυκό τσάι ή χαμόμηλο είναι το καλύτερο φάρμακο σε περίπτωση πονοκεφάλου και διανοητικής υπερέκπτωσης. Όλη ή ζάχαρη που τρώμε δέν πάει για τήν κάλυψη των ενεργειακών αναγκών, αλλά ένα μέρος της σε μορφή γλυκόζης βρίσκεται πάντα στο αίμα, σε ποσότητα 80—120 χιλιοστόγραμμα γλυκόζης σε 100 χιλιοστόλιτρα αίματος (στον ύγιη οργανισμό). Σε περιπτώσεις φυσικής, διανοητικής ή άλλης έντασης (όποτε μεγαλώνει πολύ ή ανάγκη σε ενέργεια) ο οργανισμός παίρνει τή γλυκόζη από το αίμα. Η επί πλέον ζάχαρη, αυτή δηλαδή δέν χρησιμοποιείται ούτε για τις ενεργειακές ανάγκες ούτε για το περιεχόμενο της γλυκόζης στο αίμα μετατρέπεται με τήν ινσουλίνη (ορμόνη του παγκρέατος) σε γλυκογόνο, που αποθηκεύεται στο σπύκι και στους μύες. Σε περίπτωση τώρα που ή περιεκτικότητα της ζάχαρης στο αίμα πέφτει, τα νεύρα που καταλήγουν στα αίμοφόρα άγεια ειδοποιούν γρήγορα τόν έγκέφαλο, που «διτάσσει» τή γρήγορη διάσπαση του γλυκογόνου. Καί η αδρεναλίνη (ορμόνη των επινεφριδίων) κινητοποιεί γρήγορα τα αποθέματα του οργανισμού σε υδατάνθρακες. Έτσι μένει σταθερό το ποσοστό τή γλυκόζης στο αίμα.

Άλλη χρησιμότητα της γλυκόζης; Βοηθά στο σχηματισμό ούσιων που κάνουν ακίνδυνες τις τοξικές ούσιες. Νά γιατί, σε περιπτώσεις δηλητηριάσεων, λοιμώξεων, ασθενειών του σκυκτιού δίνουν στον άρρωστο ποτά που

περιέχουν πολλή ζάχαρη. Πολλές φορές οι γιατροί εισάγουν κατευθείαν στο αίμα σε παρόμοιες περιπτώσεις διάλυμα γλυκόζης.

Άν και ή ζάχαρη δέν περιέχει βιταμίνες, άνόργανα άλατα και άλλες θεραπευτικές ούσιες, από διαιτολογική άποψη θεωρείται σπουδαίο θεραπευτικό προϊόν. Τά γλυκά που σερβίρονται στο τέλος του φαγητού δημιουργούν ισοθήματα χορτασμού και στις πιο άνεπτυγμένες χώρες. Τό γλυκό μετά το φαγητό δέν είναι μόνο παράδοση μά και άνάγκη. Νά δούμε όμως και τά άρνητικά στοιχεία. Η υπερεκκατάναληση της ζάχαρης προκαλεί παχυσαρκία, γιατί αύξάνει τις θερμίδες της τροφής, και μάλιστα η παχυσαρκία είναι έντονότερη σε άτομα που κινούνται λίγο, δέν γυμνάζονται κλπ.

Όταν τρώμε μονομιάς πολλή ζάχαρη, αυτή μπαίνει στο αίμα, προκαλεί μεγάλη έκκριση ινσουλίνης που τή μετατρέπει σε γλυκογόνο. Η συστηματική κατάρτηση της ζάχαρης και των γλυκισμάτων έρεθίζει τόν παγκρεατικό μηχανισμό παραγωγής ινσουλίνης και γίνεται έτσι αίτια για τήν άνάπτυξη του ΖΑΧΑΡΩΔΙΑΒΗΤΗ, ειδικά σε άτομα με κληρονομική προδιάθεση. Νά γιατί πολλές φορές παχυσαρκία και διαβήτη συμβαδίζουν. Οι στατιστικές δείχνουν ότι ο ζαχαροδιαβήτης προσβάλλει 5 - 10 φορές συχνότερα τούς παχύσαρκους από ό,τι άτομα κανονικού βάρους.

Η υπεβολική κατανάλωση ζάχαρης έχει στενές σχέσεις και με τις ΚΑΡΔΙΑΓΓΕΙΑΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ, γιατί αύξάνει τή χοληστερίνη. ΠΡΟΣΟΧΗ όμως! Για όλα αυτά τά άρνητικά δέν φταίει ή ζάχαρη, αλλά ή κατάχρησή της ζάχαρης.

Όσοι είναι άναγκασμένοι να περιορίσουν τή ζάχαρη μπορούν να τήν ύποκαταστήσουν με φρούτα και μέλι, γιατί αυτά περιέχουν πιο πολλή φρουκτόζη, δέν αύξάνουν τή χοληστερίνη στο αίμα και τό λίπος στον οργανισμό. Έχουμε όμως ύπόψη μας και μερικές παγίδες: παγωτά, γλυκά, καραμέλες, τσιγλες, άναψυκτικά... Τείναι; Πειρασμοί για μικρούς και μεγάλους. Παρασκευάσματα πλούσια σε ζάχαρη. Τό 1955 άναλογούν 23 κιλά ζάχαρη στο άτομο τό χρόνο, τό 1978 41 κιλά! Βιομηχανική ζάχαρη δυστυχώς σημαίνει λίπος, θερμίδες άχρηστες για τόν οργανισμό, ειδικά του παιδιού, που ή κοινωνία μας τού προσφέρει απλόχερα αρχίζοντας από τά μπιμπερόν και τις κρέμες για μωρά.

Οι βρεφικές τροφές και τό γάλα σε σκόνη είναι γεμάτες

● **ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τή σελίδα 1**
 τα(2 ή 3) ίσως πριν από επτάκοσια χρόνια. Είναι από τις πιο παλιές εκκλησίες τής επαρχίας και πρέπει η Αρχαιολογική Υπηρεσία να ενδιαφερθεί, να τήν προστατέψει και να τή διατηρήσει.

Βόρεια του χωριού, στην περιοχή «Ζωνική», είναι η εκκλησία του Αφέντη Χριστού, περίπου τριακοσίων ετών. Νοτιοδυτικά βρίσκεται ο ναός του Αγίου Γεωργίου, στην τοποθεσία «Αγγέλου»(!). Είναι χωρίς τέμπλο, με εντετασμένη τήν Αγία Τράπεζα. Νοτιοδυτικά, στην τοποθεσία Λυγιά είναι η εκκλησία τής Γέννησης τής Θεοτόκου, οχδόντα ετών, με ωραίες εικόνες και καλής κατασκευής τέμπλο.

ΑΡΒΗ:
 Πανέμορφος τόπος, χρυσοφόρα περιοχή, τό καμάρι τής επαρχίας Βιάννου, τό στολίδι τής Κρήτης, οι θερμές χώρες

της Ελλάδας. Πυκνοκατοικημένη με 337 κατοίκους, με δικό της Σχολείο (τό 1978 είχε 53 μαθητές), ενορία δική της, κέντρο, ξενοδοχεία και πλούτο. Πανάρχαιη πόλη με πολλά αρχαιολογικά ευρήματα από τήν εποχή του Ομήρου μέχρι τή Βυζαντινή.

«Εστί και εν Κρήτη Άρβιον όρος, ένθα τιμάται Άρβιος Ζεύς. Άρβιος ούν ο κατοικών τό όρος», γράφει ο Στέφανος Βυζάντιος. Τό Άρβιον όρος, είναι η κορυφή (βίγλα) πάνω από τόν Άγιο Αντώνιο. Ο Άγιος Αντώνιος, μονή παλιά με πολλούς μοναχούς (τώρα μόνο ένα), είναι κτισμένος στή θέση παλιού ιερού του Αρβίου Διός. Η Μονή του Αγίου Αντωνίου είναι σε θαυμάσιο μέρος, ησυχαστήριο σώματος και ψυχής, δίπλα στο μεγάλο φαράγγι με τό πολλά νερά. Οι παλιοί μοναχοί έφεραν από τό Άγιο όρος Σινά τις μπανάνες, τις φύτεψαν στον περίβολο τής μονής, κι απ' ατούς ξεπλώθηκαν σ' όλη τήν περιοχή.

Στήν Άρβη είναι κι η παλιά Βυζαντινή εκκλησία «MADONA DI ARVI», όπως τήν έλεγαν οι Ένετοί. Παράξενο, ενώ είναι η εκκλησία τής Παναγίας (MADONNA) γιορτάζει του Αγίου Παντελεήμονα. Για τήν Άρβη έχουν γράψει τόσο πολλά (Στέφ. Ξανθουδίδης, Στέργ. Σπανάκης, Ζ. Μπόνιας κ.ά.) και περιορίζομαι σ' αυτά τά λίγα.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΤΟΠΟΙ
 Στήν τοποθεσία «Τσικουρίσια» βρίσκεται ερείπια παλαιότητας ελαιστριβείου, προχριστιανικής ίσως εποχής. Μέσα σε πέτρινες «γούρνες» κοπάνιζαν τις ελιές και με πρωτόγονο τρόπο βγάζανε τό λάδι.

Στήν τοποθεσία Δρακιανά, υπήρχε αρχαιότατη πόλη των Δρακινών και πριν από είκοσι πέντε χρόνια, κατά τήν καλλιέργεια αγρού, βρέθηκε μία σαρκοφάγος.

Στήν Άρβη ο PASHLEY βρήκε κομμάτια πανάρχαιας σαρκοφάγου, που τά συναρμολόγησε στα Χανιά. Ήτανε από λευκό μάρμαρο. Παρίστανε άνάγλυψη τήν πομπή του Διόνυσου πάνω σε άρμα, με συνοδεία από Βακ-

χες, Σειληνούς, μαινάδες κλπ. Η σαρκοφάγος βρίσκεται σήμερα στο Μουσείο του Πανεπιστημίου του Καίμπριτζ (Αγγλία). Τό να υπάρχει ένα τέτοιο μνημείο εσφαλώς προύποθετε σπουδαία και πλούσια πόλη. Σε συνδυασμό με τό Άρβιον όρος, τό ιερό του Αρβίου Διός, η πόλη Άρβη πρέπει να ήταν σπουδαίο Μινωικό και τών μετέπειτα χρόνων κέντρο, με εμπορικές επαφές με τή Φοινίκη και τήν Αίγυπτο.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ
 Με τούς καλούς Αγιοβασιλίτες, τούς πανξυπνούς, τούς φωνακλάδες, τούς δικαίους και σωστούς, κουβέντισσα πολύ. Είναι εργατικοί, φιλοπρόδοι, σύγχρονοι, χωρίς προκαταλήψεις. Έθελον σωστά και σταρά τα τό προβλήματά τους τά τωρινά και ζητούν από τούς αρμόδιους συμπαράσταση και βοήθεια, στή συντήρηση των αγροτικών δρόμων και διάνοιξη

νέων, ζητούν αποχέτευση μέσα στο χωριό, θέλουν να γίνει καινούριο δίκτυο υδρεύσεως. Θέλουν να γίνει γέφυρα στο χείμαρρο που ενώνει τά δυο τμήματα τής Άρβης. Επιζητούν τή δίκαιη διευθέτηση των νερών στή γεώτρηση του Φωνιαλά.

Βραδιάζει. Ανάβουνε τά φώτα στο ομορφοχώρι. Ο ουρανός ετοιμάζει τό καντηλάκι του και πέρα στή δύση βάφεται κόκκινο τό θεόκτιστο κάστρο τής Βίγλας στήν Αγία Παρασκευή, με τις πολεμίστρες του, κι ο καλός καφετζής ετοιμάζει τό χαλροκούκια και τις ακινάδες, να πει τό ρακάκι της η παρέα. Στόν όμορφο δρόμο στραταρίζουν παρές παρές δρασερές κοπελοπούλες κι ομορφίζουν τόν τόπο με τό κρυστάλλινο γέλιο τους και τά τρυφερά νιάτα τους.

Βιάννος, 10 τού Μάη 1981
 ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΠΑΝΤΖΑΚΗΣ

Η ΠΡΟΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

Σοβαρό τό πρόβλημα για τούς αγρότες, γεωργούς και κτηνοτρόφους από τά παλιά χρόνια. Ίδιαίτερα τούς χειμερινούς μήνες ή άνάγκη για τό πως θά είναι ο καιρός τήν ήμέρα που θά ξεμυρώσει άπασχολούσε όλους κάθε βράδυ, γιατί θά 'πρεπε να κάνουν τήν προετοιμασία τους για φαγητό, να ξεπνήσουν νωρίς, όταν μάλιστα έπρεπε να πάνε μακριά στον Κερατόκαμπο ή τή Δέρματο. Ξεκινούσαν τό πρωί με καθαρό ούρανό και γύριζαν τό βράδυ ή και τό μεσημέρι άκόμη μουσκεμα από τή βροχή.

Η έβρα πολλών χρόνων, με τις έμπειρικές παρατηρήσεις πατεράδων, παπούδων και προπαπούδων, έδινε τή δυνατότητα σε πολλούς να προβλέπουν σε ίκανοποιητικό βαθμό τόν καιρό τής ήμέρας. Τις προβλέψεις αυτές έκαναν παρατηρώντας τή νύχτα τό φεγγάρι και τά άστρα, τήν κίνηση που είχαν τά σύννεφα, τόν πρωινό φωτισμό του φαραγγιού τής Άγια - Μονής ή των χοντρινιανών κορφών, τήν εμφάνιση τής Κεραζόζας (του ουρανού τόξου) και άλλα.

Αυτό έκανε και ο γείτονας μου ο Μανόλης τού γερο - Νικολή.

Κοιμόταν νωρίς νωρίς τό βράδυ μά είχε τό νού να σηκωθεί τή νύχτα να κοιτάξει τά σημάδια κι άνάλογα ξυπνούσε τή γυναίκα του πρωί - πρωί να μαγειρέψει και να ξεκινήσουν για τις έλιές ή τό ζευγάρι. Έρχινε μία τελευταία ματιά από τό δώμα στα σημάδια, έκανε τό σταυρό του και ξεκινούσε με τό αίγες, τά πρόβατα, τό γάιδάρο και τό αίλιε (άγελάδες) του. Και σαν ξεκινούσε με καλά σημάδια τού ούρανού για καλοκαιριά, σπάνιες φορές τόν ξεγελούσαν.

Πέρσι βρέθηκε μία βραδιά στο καφεείο τού γείτονισ και άκουσε στήν τηλεόραση ύστερ' από τό δελτίο ειδήσεων, τό μετεωρολογικό δελτίο. «Άραιες νεφώσεις με τοπικές βροχές στήν περιοχή τής Θεσσαλονίκης. Καλοκαιρία και λιακάδα στα νότια και στα νησιά».

— «Καλός είναι τούτος, σκέφτηκε ο γείτονας μου ο Μανόλης. Άντι να κοιτάζω κάθε τόσο τά σημάδια τ' ούρανού, ή άγοράσω ένα μικρό ραδιόφωνο, τρανζίστορ τό λένε θαρρώ, ή έκούω τόν καιρό και θά κανονίζω τή δουλειά μου».

Παράγγειλε στή Χώρα να τού φέρον ένα. Χίλιες πεντακόσιες δραχμές έδωσε μά χαλάλι του, μάς και τόση έξυπνέριση θά τού 'κανε.

Με τόλο ένδιαφέρον παρακολούθει κάθε βράδυ τόν καιρό κι άνάλογα ρυμθίζει τις δουλειές του τό πρωί.

Γιά καλοκαιριά στα νότια και τά νησιά μιλούσε άρκετές μέρες τό τρανζίστορ και ο Μανόλης

με όλα του τά ζωντανά και τήν οικογένεια ξεκινούσε για τή δουλειά. Και δυο τρεις φορές αληθινή βγήκε ή πρόγνωση του. Τήν τέταρτη όμως δέν πρόλαβε να φτάσει στο μαφεζέ και αραιές ψιχάλες τήν άρχή, έξεπασαν σε λίγο σε μεγάλη έβραση. Δουλιά δέν έκανε, γιατί όλη τή μέρα έβρεξε. — Δέν κοιτάξε φάινεται, καλά τά σημάδια του αυτού που μιλά. σ'ο ραδιόφωνο, σκέφτηκε. Άσε να δούμε αύριο».

Δυο φορές άκόμα ξεγελάστηκε ο γείτονας μου από τήν πρόγνωση τού καιρού τού τού 'λεγε τό τρανζίστορ, που τό παίρνει μάλιστα μαζί του για ν' άκούει και τό μεσημεριανό δελτίο. Έτσι τήν πέμπτη μέρα που ξεγελάστηκε από τήν πρόγνωση τού τρανζίστορ, βρέθηκε στις Πατέλες, να μαζεύει έλιές. Στή μία ή ώρα δυνατή βροχή τόν σκόλασε από τό ράβδισμα. Σκεπασμένος μ' ένα νάυλον κάτω από τό μουρέλο, ανοίγει τό τρανζίστορ κι έπεσε στήν ώρα που μιλούσε για τόν καιρό:

«Συννεφιά με αραιές βροχές στήν Μακεδονία, καλοκαιρία με λιακάδες στα νότια και τά νησιά».

Νευριάζει ο Μανόλης και βουτά τό τρανζίστορ στο ρυάκι που έτρεχε δίπλα του από τήν πολλή βροχή λέγοντάς του: — «Λιακάδα είναι, μωρέ, στα νότια, ή βροχή, που κοντεύει να μάς πνίξει; Άκουσε τήν και ή μάς περνάς για βούγια».

Γύρισε τό βράδυ μουσκεμα. Σάν έφτιαξε τά ζωντανά του κι άλλαξε όλα τα βρεγμένα ρούχα, κάθισαν στο τζάκι, συνήλθαν λίγο κι ο Μανόλης πιάνει τό τρανζίστορ για ν' άκούσει τί θά πει. Μά τσιμουδιά δέν έβγαζε.

— «Πνίγηκε από τή βροχή», τού φώναξε ή γυναίκα του. — «Καλά να πάθει ο ψεύτης» απαντά ο Μανόλης και τό πέταξε στο ράφι.

ΜΙΧΑΗΛΣ ΓΟΥΡΝΙΕΖΑΚΗΣ
 Νοσοκόμος Υ. Σ. Βιάννου

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΕΠΑΡΧΙΩΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

Ο έκλεκτός συνεπαρχιώτης αρχιτέκτονας κ. Γιώργος Γ. Κουταξάκης, επιστημονικός συνεργάτης τού Πολυτεχνείου Θεσσαλονίκης, προσκλήθηκε από τό τεχνικό Έπιμελητήριο «Έλλάδος, Τμήμα Άνατολικής Κρήτης, στο σεμινάριο «Σύγχρονη κατοικία», που πραγματοποιήθηκε στήν αίθουσα διολέξεων τού ξενοδοχείου «ΑΤΛΑΝΤΙΣ» στις 26, 27 και 28 Ιουνίου 81. Ο κ. Κουταξάκης προσήλθε και άνέπτυξε τό θέμα: «Ίδιαίτεροτητα της χρωματικής οργάνωσης τής νέας κατοικίας».

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

● **ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τή σελίδα 2**
 άρετή τήν άγάπη λείει:
 Κανείς έχθρος δέν ήμπορεί τό χέρι του να βάλει μέσα στα φύλλα τής καρδιάς όπου'χω έσένα βάλει.

Με πολλή άγάπη άγκαλιάσαμε τούτη τήν ξάστερη νύχτα και ή χαρά μας ξεσπασε μ' όλη τήν δύναμή της και γίνεται τραγούδι. «Ε, ε, ε. κουράγιο μωρέ κοπέλια, άκόμα δώ θρίσκεστε; Ούτε κρασί, ούτε φαί!»

Και με τήν έντονη φωνή του ο Καπετάν Λευτέρης φωνάζει: Μα ριγώ, ε Μαριγώ, φέρε πάνω τσι μπουμπουριστούς χοχλιούς και τσ' άσκορδουλάκους. Και σύ, χαρά μου, λέγει στο κοριτσάκι τήν Τασία, φέρε σ' ένα σκουτελάκι λίγη στάκα. — «Ε, καπετάν Λευτέρη, κέρνα τά κοπέλια, γιατί άρμενίζουν στους έφτά ούρανούς».

Και ένας ελληνικής άρχίζει:

Σ' όλες του κόσμου τσι χαρές δέν έχω εγώ μερίδα, γιατί με σφίγγει στο λαϊμό τού πόνου ή άλυσίδα.

Και τό παράπονο συνεχίζει: «Άν δώ κοιμά φορά χαρά, κρυφή θά τήν κρατήσω, να μην τό μάθει ή μοίρα μου και μού τήν πάρει πίσω. Και ή γεμάτη όμορφιά και πλούτο στήν καρδιά Χριστίνα τού λείει: Έσού θαρρείς πως σ' άγαπάω

ψεύτικα και φοβάσαι, μέσ στήν καρδιά μου θρίσκεται κρεβάτι και κοιμάσαι.

Και ειπώθηκαν στήν άπομινή βραδιά κι άλλες μαντινάδες. Βγαλμένες όλες από τά ελικρικνή αισθήματα από τήν άστείρευτη πηγή τής ψυχής μας, που ξέρει τί θέλει από τή ζωή, που ξέρει τό νόημα τού γλεντιού σχι για ν' άπαλλαγει από φόβο, αλλά για να ύμνησει τις χαρές τής ζωής.

Έμεις μάθαμε τί πά' να πει γλέντι κρητικό, είδαμε και τούς γερόντους στα βαθιά τους χρόνια να χαίρονται τήν ειρήνη των γηραιών και τούς νέους μας να τιμούν τούς έαυτούς τους και να σέβονται τή σεμνότητά. Και άν καμιά φορά μικροαμαρτάνουμε, είναι τούτο συμπλήρωμα τής ζωής.

Και οι μαντινάδες λέγονται άστομάτητα συνοδευόμενες με τή γλυκιά μουσική τού Πετρόμπεη Θεοδοσάκη.

Όμως από τήν άκρη τ' ούρανού ή αύγή αρχίζει να στεφανώνεται τό σπίτι μας και τά λιθάδια μας και σιγά σιγά φέρνει τό βασιλιά «Ήλιο για ν' άποχαιρετήσει τ' όλόγιομο φεγγάρι».

Και έμεις καλωσορίσαμε και καλημερίσαμε τούς άρχόντες τού σπιτιού με χίλιες εύχές για τήν άπομινή εύχάριστη άποσπερίδα.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τη σελίδα 1

Κι ένα δεύτερο ερώτημα: Η εγκύκλιος προς τα σχολεία για τη μη παραχώρηση των διδακτηρίων είναι αόριστη και δεσμευτική για όλες τις περιπτώσεις;

Παύσαμε πώς το πνεύμα της εγκυκλίου δεν θα πρέπει να αφορά, τη χρησιμοποίηση των διδακτηρίων από γενικότερους κοινωνικούς φορείς, συνεταιρισμούς, πολιτιστικούς συλλόγους, κρατικούς ή ήμικρατικούς οργανισμούς και γενικότερα εκδηλώσεις γενικότερου ενδιαφέροντος των κατοίκων. Άς γίνει λοιπόν μια έρμηνεία της εγκυκλίου, ώστε και οι εκπαιδευτικοί να αποδευματούν από τη στενή έννοια της απαγόρευσης και οι κάτοικοι της ύπαιθρου να μη στερούνται κάτι που τους προσφέρεται, το δικαιούνται, με δε βρίσκεται χωρίς να το άπολαύουν πέρα από την αίσθηση του σχολείου, που αυτοί οι ίδιοι τα χτισαν με ιδρώτα και χρήματα.

Απογραφή 1981

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώσαμε, στην απογραφή που έγινε τον περασμένο Απρίλιο, στην έπαρχία μας άπογράφησαν:

- Κοινότητα Άγ. Βασιλείου: Άγ. Βασιλείου 419, Νέα Άρβη 135, Λατόμια 22, Ξεράκαμπος 7 σύνολο 583.
- Κοινότητα Άμιρά: Άμιρά 500, Άρβη 335, σύνολο 835.
- Κοινότητα Άνω Βιάννου: Βιάννος 1154, Λουτράκι 133, Άγια Μονή 3, Κοβάλιο — Άγιος Νικόλαος 49, Κερατάκαμπος 79, σύνολο 1418.
- Κοινότητα Βαχού: 215
- Κοινότητα Καλαμιού: Καλάμι 179, Ψαρή Φοράδα (οίκισμός Σινδονια) 169, Μέσα Ψαρή Φοράδα 32, Βίγλα 6, Φαφλάγος 48, σύνολο 394.

— Κοινότητα Κ. Βιάννου: Κ. Βιάννος 198, Μέση 10, σύνολο 208.

- Κοινότητα Κ. Σύμης: Σύμη 232, Λουτράκι 15, σύνολο 247.
- Κοινότητα Κεφαλοδρύσι: Κεφαλοδρύσι 171, Κρεββάτας 66, σύνολο 237.
- Κοινότητα Πεύκου: Πεύκος 238, Κακαλαρά 6, Άγ. Δημήτριος 9, Ήπάνω Κόρνιας 3, Λατόμια 71, σύνολο 327.
- Κοινότητα Συκολόγου: Συκολόγος 326, Τέρτσας 150, σύνολο 476.

— Κοινότητα Χόνδρου: Χόνδρος 444, Περόβλα 167, σύνολο 611

Σύνολο έπαρχίας 5.496.

Απογραφή 1971

— Κοινότητα Άγ. Βασιλείου: Άγιος Βασιλείος 550, Νέα Άρβη 97, σύνολο 647.

- Κοινότητα Άμιρά: Άμιρά 693, Άρβη 257, σύνολο 950.
- Κοινότητα Άνω Βιάννου: Βιάννος 1431, Άγ. Μονή 22, Κερατάκαμπος 60, Λουτράκι 166, σύνολο 1679.
- Κοινότητα Βαχού 257
- Κοινότητα Καλαμιού: 447

— Κοινότητα Κ. Σύμης: Σύμη 147, Λουτράκι 45, σύνολο 192

- Κοινότητα Κεφαλοδρύσι: Κεφαλοδρύσι 262, Κρεββάτας 104, Άγ. Δημήτριος 20, Άνω Κόρνιας 7, σύνολο 393.
- Κοινότητα Πεύκου: Πεύκος 341
- Κοινότητα Συκολόγου: Συκολόγος 447, Τέρτσας 10, σύνολο 487.

— Κοινότητα Χόνδρου: Χόνδρος 444, Περόβλα 167, σύνολο 611

Σύνολο Έπαρχίας 6.335

ΚΡΗΤΗ - ΛΑΣΙΘΙ - ΒΙΑΝΝΟΣ

● ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τη σελίδα 1

της Ρώμης, που ήταν κυρίαρχη του κόσμου. Τέλος όμως έπεσαν και υπήρξαν, κατά τη ρήση του ΜΟΝΤΕΣΚΙΟΥ, η τελευταία λεία των Ρωμαίων.

Για τη δράση Κρητών σε διάφορα μέρη της επαναστατημένης Ελλάδας το 1821 διαβάσαμε (σε διασκευή από γλωσσική αποψη):

«Όταν στις αρχές του Μαρτίου 1821 ο Α. Υψηλάντης εισέβαλε στη Μολδοβλαχία, βρέθηκαν στο Δούναβη πολλά πλοία Σφρακιανών. Τα πληρώματά τους, 150 άνδρες, βλέποντας την ορμητική επίθεση των Τούρκων κατά των χριστιανών στο Γαλάζι, βγήκαν στη στεριά, ενώθηκαν με τους εκεί αρματολούς Σφρακιανούς και άλλους Κρήτες, αποτέλεσαν δύναμη 600 ανδρών υπό τις διαταγές του Τ. Δαιμονάκη που σκοτώθηκε μετά, μαζί με τους περισσότερους άνδρες του».

Για τη ν καταστροφή της Κάσου ο Ν. Κ. γράφει:

«Στις 6 Ιουνίου 1824 φάνηκε ο Χουσεΐν μπροστά στην Κάσο με 45 πλοία και πολυάριθμο στρατό. Οι Κάσιοι με τους εκεί 800 ένοπλους Κρήτες αντέταξαν άμυνα, αλλά μετά τρεις ημέρες οι Τούρκοι έγιναν κύριοι της νήσου, εφόρυσαν και αιχμαλώτισαν όλους τους κατοίκους και με ταξίδι αυτών 2.500 γυναίκοιπαίδα

από την Κρήτη». Αναφέρονται από το Ν.Κ. πολλές ομάδες Κρητών με τα ονόματα των αρχηγών τους να μάχονταν το '21 κι αργότερα στη Σάμο στο Μαραθώνα, στο Χρισό, στο Ναυαρίνο, στο Μανιάκι, στην Τρίπολη κλπ., που δείχνει ότι η δράση των Κρητών εκεί νεται σ' όλη την επαναστατημένη Ελλάδα.

Για την επανάσταση στην Κρήτη το 1821 το βιβλίο του Ν. Κ. δίνει πολλές λεπτομέρειες, που δείχνουν ότι από τους πρώτους κιόλας μήνες, παρά την παντελή έλλειψη πολεμοφοδίων, οι χριστιανοί ήταν κύριοι όλης της Κρήτης εκτός από τα παραλιακά φρούρια, όπου είχαν μαζευτεί όλοι οι Τούρκοι. Και τα φρούρια όμως αυτά θα έπεφταν εύκολα, αν υπήρχαν καράβια να τα αποκλείσουν και από τη θάλασσα, όπως είχε γίνει από τη στεριά. **Αντί της ιστορικής αυτής αλήθειας είναι απαράδεκτη η συντομία με την οποία αποσιωπούν ουσιαστικά τη συμβολή της Κρήτης στην επανάσταση του 1821 τα γυμνασιακά βιβλία Ιστορίας, που γράφουν:**

«Δέν εβράδυνε δε ν εξέγερθει και η μεγαλόνησος Κρήτη, μολονότι διέθετε ελάχιστα πολεμικά μέσα και οι εντόπιοι μαμαεθανοί διεκρινοντο διά την αγριότητά των». Αυτό είναι όλο! (Συνεχίζεται)

Ανεμοθύελλα

Στις 3 Ιουλίου μεγάλη ανεμοθύελλα, που η ένταση του άνεμου έφτασε τα 10 μποφόρ, σάρωσε την έπαρχία όπως και όλη τη νότια παραλία του Νομού Ηρακλείου. Ιδιαίτερα έντονη ήταν στην παραλιακή ζώνη με αρκετές ζημιές στα όπρωκορηπτευτικά. Γκρέμισε θερμοκήπια έσπασε και ξερίζωσε ελαιόδενδρα, έριξε αρκε-

τά ελαιόκαρπο και χαρούπια. Τα ποια δυνατή ανεμοθύελλα δεν είχε ζαναγίνει τώρα και πάρα πολλά χρόνια. Ειδικά για Ιούλιο μήνα τόσο δυνατό άνεμο δέν θυμάται κανείς από τους πιό γέροντες της έπαρχίας. Οι κάτοικοι ζητούν έγκαιρα καταγραφή των ζημιών και λήψη προστατευτικών μέτρων σε όσους πληγήκαν.

Οι πρώτες εκλογές στην Ελλάδα

Πολλές συζητήσεις γίνονται τον τελευταίο καιρό για τις εκλογές που πρόκειται να διεξαχθούν σύντομα στην χώρα μας. **Κρίνουμε χρήσιμο να δώσουμε με την ιστορία των πρώτων εκλογών στην Ελλάδα μετά το δίωξιμο των Τούρκων, σύμφωνα με άρθρο του περιοδικού «ΚΡΗΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ» αναδημοσιευμένο στο «ΚΡΗΤΙΚΟ ΒΗΜΑ» τής 16/6/1981 (με διάρθρωση των κυριότερων ορθογραφικών και γλωσσικών αβλεψιών):**

Ο συμπατριώτης μας Δημήτρης Καλλέργης, επικεφαλής των επαναστατών τής 3ης Σεπτεμβρίου 1843 κατέλυσε το καθεστώς τής απόλυτης μοναρχίας και άνοιξε το δρόμο προς τή δημοκρατικό Σύνταγμα, προς τες εκλογές και τους λαοπρόβλητους Κυβερνήτες!

Ακριβώς κατά τες ίδιες ώρες ο αρχηγός του Ρωσόφιλου κόμματος Ανδρέας Μεταξάς σχημάτιζε Κυβέρνηση με τή σύμπραξη των εκπροσώπων και των δυό άλλων κομμάτων Γαλλόφιλου και Αγγλόφιλου. Από τες πρώτες ενέργειες του Μεταξά ήταν να προκηρύξει εκλογές τήν 1η Νοεμβρίου για τήν ανάδειξη 244 πληρεξουσίων τής Εθνοσυνέλευσης. Δέν επρόκειτο για ανάδειξη Κυβερνήσεως και συνεπώς οι εκλογές αυτές έπρεπε να ναι αδιάβλητες, χωρίς πάθη και ανταγωνισμούς! Κι όμως χρωματίστηκαν με όλα τα στοιχεία των εκλογικών παθών!

Ο Γεώργιος Ασπρέας, στην «Πολιτική Ιστορία τής Νεωτέρας Ελλάδος», γράφει σχετικά: «Αι εκλογαί των μελών τής Εθνοσυνελεύσεως εγένοντο όπως και προβλεπόντο. Εις τας περισσώτερας των επαρχιών ο λαός δέν

εξέφερε γνώμη ή η γνώμη αυτού παρεπιθή και αι εκλογαί, γενικώς ειπείν από απόψεως ελευθερίας θελήσεως εκακοποιήθησαν. Άλλαχού οι καπεταναίοι, ελλαχού αι αρχαί, εξέλεξαν όσους αυτοί εβούλοντο και εκείνους τούς οποίους εβούλοντο να προκρίνωσι. Το ελεύθερον πολίτευμα εκακοποιείτο ευθώς αμέσως εις τήν θεμελιώδη αυτού βάση...».

Η Εθνοσυνέλευση τής 1ης Νοεμβρίου εκτός των άλλων εψηφισε και τόν πρώτο εκλογικό νόμο. Μιά άλλη Κυβέρνηση με Πρωθυπουργό τόν Αλ. Μαυροκορδάτο προκήρυξε τες πρώτες υπό συνταγματικό καθεστώς εκλογές στην Ελλάδα.

Οι εκλογές αυτές άρχισαν τόν Ιούνιο 1824 στις επαρχίες και στις 3 Αυγούστου στην Αθήνα. Κράτησαν περίπου... τρεις μήνες!

Άς δούμε τα στοιχεία, το κλίμα, τες γραφικότητες τους. Ο εκλογικός νόμος, εκτός από τες μεγάλης διάρκειας χρονικά περιθώρια που άφησε για τή διεξαγωγή τους, όρισε: — Ψήφισαν από ηλικίας 25 χρονών και άνω (φυσικά μόνο οι άντρες).

— Για να ψηφίσει κανείς έπρεπε να ναι «ιδιοκτησίαν τινά ή να ασκή οιονδήποτε επαγγελμα ή ανεξάρτητον επιτήδευμα».

— Για να πολιτευθεί έπρεπε να ναι ακίνητη περιουσία 10.000 δραχ. τής εποχής εκείνης.

— Οι κάλπες έκλειναν στις επαρχίες και μεταφέρονταν στις πρωτεύουσες των νομών για να μετρηθούν εκεί οι ψηφοί!

— Οι εκλογές δέν γίνονταν μέσα σε μία μέρα, αλλά διαρκούσαν οκτώ μέρες και γίνονταν κατά περιοχές!

Καταλαβαίνει τώρα κανείς τες γειρέματα, τες ταχυδακτυλοουργίες μπορούσαν να γίνουν μέσα σ' αυτά τες χρονικά διαστήματα. Ανάγλυφη εικόνα δίδει ο Επαμεινώνδας Κυριακίδης στην «Ιστορία του Σύγχρονου Ελληνισμού». «Ο εκλογικός σάλος», γράφει, «απερτεινέτο από επαρχίας εις επαρχίαν πολλάκις και επί δημηνίαν ολόκληρον».

Αι κάλπαι μετεφέροντο από τών δήμων εις τήν πρωτεύουσαν του νομού, αλλ' μεταφορα σ' αυτή, και ττοι γινομένη παρά διοικητικών υπαλλήλων, ήτο τες μέγιστα κινδυνώδης, διότι και καλπονοθεύσεις συνέβαινον και κάλποι παράζοντο και έλυστούντο κατά τήν παραχώδη εκείνη και ανώμαλον περίοδο, καθ' ήν ουδόλωρ ήνηεν έν Ελλάδα η δημοσία ασφάλεια. Ούτως,

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΣΥΝΕΠΑΡΧΙΩΤΩΝ

Στό διαγωνισμό δικηγόρων για άδεια άσκήσεως επαγγέλματος πρώτη ήρθε η συνεπαρχίτικα Μαριάνθη Ι. Κουσκομπενκάκη που άρχισε να δικηγορεί στο Πρωτοδικείο Ηρακλείου.

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Ο Μανώλης Μανδαλάκης από τήν Κάτω Βιάννο πήρε τόν πτυχίο τής Μαθηματικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών

ΣΤΗΝ ΑΡΒΗ

Γιορτή νεολαίας με συνεστίαση και άλλες εκδηλώσεις, έτοιμάζει τήν Κυριακή 19 Ιουλίου στην Άρβη η Τοπική Οργάνωση του ΠΑΣΟΚ.

ΘΕΑΤΡΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τό περασμένο Σάββατο βράδυ 11 του Ιουλίου ή θίασος του Θεάτρου Κρήτης έδωσε παράσταση στην Άνω Βιάννο με πολλή επιτυχία με έργο «Τρόμος και αθλιότητα του Γ' Ράικ»

Η παράσταση δόθηκε στην Πλατεία Μιχ. Αρχαγγέλου και παρακολούθησαν περισσότερα από 100 άτομα.

ΔΙΟΡΘΩΣΗ:

Στό προηγούμενο φύλλο και με τόν τίτλο επιτυχίες από τυπογραφικό λάθος γράφτηκε τόν όνομα Νίκος Έμμ. Τσαγκαράκης αντί του ουστού Νίκος Έμμ. Κατσαράκης, γίός του συνεπαρχίτου μηχανικού Μανώλη Κατσαράκη, που πρώττεσε στο Πρώτο Γυμνάσιο με 19,9/10.

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

ΣΥΝΕΠΑΡΧΙΩΤΩΝ

Στό διαγωνισμό δικηγόρων για άδεια άσκήσεως επαγγέλματος πρώτη ήρθε η συνεπαρχίτικα Μαριάνθη Ι. Κουσκομπενκάκη που άρχισε να δικηγορεί στο Πρωτοδικείο Ηρακλείου.

ΝΕΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Ο Μανώλης Μανδαλάκης από τήν Κάτω Βιάννο πήρε τόν πτυχίο τής Μαθηματικής Σχολής του Πανεπιστημίου Πατρών

ΨΗΦΤΑΡΙΑ ΣΤΟΝ ΚΕΡΑΤΟΚΑΜΠΟ

Από τες 21 Ιουνίου λειτουργεί στόν Κερατόκαμπο η ψηφια του Νίκου Στρατάκη και Γεώργιου Τρουλάκη με πολλή επιτυχία.

Διαλεκτούς μεζέδες και ποτά και ειδικό μάγειρα σπεσιαλίστα από τήν Άθίνα. Κοτόπουλο, κρέας στή σούβλα και στό κάρβουνο, ψάρια αυγά και σαλάτες θα βρει σε ποικιλία κάθε επισκέπτης.

ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΝΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

Η Κοινότητα Αμιρά, με έγγραφό τής προς τες Κοινότητες τής Επαρχίας, τες καλεί να ψηφίσουν και να στείλουν έγκαιρα τήν ενίσχυσή τους στην Επιτροπή του Πανεπαρχιακού Μνημοσύνου.

Παράλληλα καλείται και κάθε ένας που επιθυμεί να βοηθήσει στην τέλεση του μνημοσύνου.

από τών μέσων Ιουνίου και καθ' άπαντα τόν Ιούλιον, εσπαράσαστο η Ελλάς υπό τών εκλογικών παθών. Στίφη ένοπλα εισήρχοντο εις τούς ναούς, φιλήσυχον πολιταί εκακοποιούντο, κάλπαι εθραύοντο και εν γένει ταν πάνα επράττοντο, ίνα νοθευθή τόν δημόσιον φρόνημα και ίνα εκλεχθώσιν ούχι οι κερτημένοι τήν εμπιστοσύνην και τήν εκτίμησιν των συνεπαρχιωτών αυτών, αλλ' οι επειτηδείότεροι, οι θρασύτεροι και οι υπό παραξίνας υποστηριζόμενοι. Ενώ δε βραδέως ανηγέλλοντο τες αποτελέσματα των εν ταις επαρχίαις εκλογών, εν τή πρωτεύουσά αι εκλογαί δέν είχαν εισέτι αρχίσει».

Όπως ήταν φυσικό, υπεύθυνος για τες έκτροπα θεωρήθηκε ο Πρωθυπουργός, τού οποίου ο έκτακτος απεσταλμένος στη Μεσηνία Μοναρχίδης έλεγε πως «θα δέση εις τόν κανόνι πάντας τούς αντιπολιτευόμενους», ο δε Υπουργός Δικαιοσύνης Α.Χ. Λόντος—Λεοντίδης έγραφε στόν αστυνομικό Διτητή Πατρών: «Καί αν υπάρχωσιν οι μη θέλοντες να με ψηφοφορήσωσι, μεταχειρίσσο κατ' αυτών τήν μαγιονέταν!»

Εδώ όμως, ο Μαυροκορδάτος λογάριζε χωρίς τών ξενόδο, που δέν ήταν άλλος από τόν παμπόνηρο Κωλέττη. Ο ασδιακτος και φανατικός γαλλόφιλος Κωλέττης, έχοντας τήν εύνοια του Όθωνα, οργάνωσε προβοκάτσια κατά του Μαυροκορδάτου στην Αθήνα. Απουλίστατα «δισεαλευθη η τάξις» στην πρωτεύουσα από στοιχεία του... Μαυροκορδάτου. Κατόπιν τούτου «έδοξε τώ βασιλεί» ότι έπρεπε να... παραιτηθεί ο Πρωθυπουργός (Μαυροκορδάτος) και ν' αναλάβει ο ειρηνοποιός και «πανετίμνος» Κωλέττης. Όπερ και εγένετο εν μία νυκτι καιμάλιστα εν ώρα... εκλογών! Στην όλη κομψία μετέχει και ο «ξένος παράγων», ο προστάτης του Κωλέττη Γάλλος πρεσβύτερος και ο Αυστριακός Όστεν. Χάνουν οι Εγγλέζοι, κερδίζουν οι Γάλλοι και οι πράκτορες αυτών βασιλείς Όθων και πολιτικός Κωλέττης. Ο Γάλλος μάλιστα προσφέρει και τήν πολυτελή άμαξά του για να μεταβεί στην ορκωμοσία ο νέος Πρωθυπουργός! Κι οι εκλογές συνεχίζονται με αρωγόν «τίν Θεϊαν Πρόνοιαν» όπως λέει στην προκήρυξή του ο Κωλέττης!

Τό μεγάλο δράμα σ'όλόκληρη τήν Ελλάδα άρχιζε τώρα.

—Οι κομματάρχες του Κωλέττη οδηγούσαν κατά κοπάδια τούς ψηφοφόρους!

—Νεκροί και τραυματίες μπροστά στό εκλογικό τμήματα.

—Δημόσιος εξευτελισμός των α ντιφρονούτων.

— Ψήφισαν και οι ...νεκροί, πολλές φορές πιό πολλοί από τούς ζωντανούς.

— Έκλεβαν οι οπαδοί του Κωλέττη τες κάλπες, τες γέμιζαν με δικά τους ψηφοδέλτια και τες ξαναγύριζαν «προς έκδοσιν αποτελεσμάτων».

—Οι νεκροί έφτασαν τούς οκτακόσιους.

Μιά πολύ ωραία ιστορία περιγράφει ο Δημ. Αστερινός στό περιοδικό ΙΣΤΟΡΙΑ (τεύχος 77, σελ. 122) τήν παραθέτομε:

«Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Ρήγα Παλαμήδη στην Τρίπολη. Ο κωλεττικός αυτός υποψήφιος, για να βρεθεί στόν αφρό και όχι στόν πάτο τής κάλπης, έκαμε τες εξής: Γέμισε με ψηφοδέλτια που έφεραν τόν όνομα του, μερικά σακούλια και τες πήγε σε ένα συμβολαιογράφο, τόν οποίο υποχρέωσε να συντάξει μια συμβολαιογραφική πράξη, που να πιστοποιεί ότι οι οπαδοί του αναγκάστηκαν να ψηφίσουν με αυτό τόν τρόπο για να μην προκληθεί σύγκρουση με τούς αντιπάλους που επιζητούσαν ταραχές. Κι όταν, αργότερα, έγινε σχετική συζήτηση στην Βουλή, ο Παλαμήδης ειπέ τες εξής αμίμητα:

«Η παρακατάθεσις των ψηφοδελτίων παρά τούς συμβολαιογράφους δέν είναι παρανομία. Παρατυπίαν ίσως δύναται να τήν ειπή τις».

Υπερμαχος του Παλαμήδη εμφανίσθηκε ο Μιχαήλ Σχινάς, που εξόρκισε τούς βουλευτές να αποδεχθούν «προς σωτηρίαν τής πατρίδος» τήν εκλογή με τήν μεθοδόν των σακουλιών και αποκάλεσε τες περί αυτής συμβολαιογραφικά έγγραφα «σύμβολα τής γεννοισιάτης και οσιωπάτης γνώμης του λαού».

Δέν χρειάζεται, φυσικά, να προσθέσουμε πως η εκλογή του Παλαμήδη επικυρώθηκε από τήν κωλεττική Βουλή.

Φυσικά τες εκλογές τες κέρδισε ο Κωλέττης, που δέν έδιστασε να ακυρώσει τήν εκλογή 40 (!) βουλευτών του Μαυροκορδάτου και να τόν αφήσει μόνο με 10 (!).

Από τες εκλογές αυτές δε βγήκε ο λαοφιλής επαναστάτης τής 3ης Σεπτεμβρίου και εχθρός του βασιλιά Καλλέργης που πήρε μόνο... 253 ψήφους, ενώ βγήκε ο Καλλιφρονάς με 2.332 ψήφους, παρόλο που τόν μισούσε ο λαός γιατί είχε προδώσει τήν τελευταία στιγμή τήν εξέγερση τής 3ης Σεπτεμβρίου. Αυτά!

Κ.Θ.

Η ΑΓΙΑ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΒΙΑΝΝΟΥ

Βιάννου

Όσο πλησιάζουν οι άγιες μέρες του Δεκαπενταυγούστου, ή σκέψη των Βιαννιτών, όπου κι αν βρίσκονται, στρέφεται στό γραφικό Μοναστήρι τής Άγίας Μονής. Μόλις 5 χιλιόμετρα από τή Βιάννο, στόν άμαξιτό δρόμο πιός τόν Κερατόκαμπο, εκεί στή θεία ήρεμία του τόπου, στό μρωμένο από τες πεύκα περιβάλλον, στό δροσερό χωνευτικό νερό τής πηγής θά άκουστούν και πάλι οι κατασκευτικές ακολουθίες προς τήν άειπάρθενο από τούς Μοναχούς τής Μονής, κάτω από τήν θαυματουργή και ιστορική εικόνα τής. Τήν νύκτα τής παραμονής τής εορτής, οι Βιαννιτοπούλες — ή χωριάδα — θά ψάλλουν και πάλι με κατανύξη τες ειδικά έγκώμια που έχει, σε χειρόγραφο ή Μονή και είναι αντίγραφη βιβλίου από τες Ιεροσόλυμα. Τήν ήμερα τής εορτής με

την καθιερωμένη τάξη και μεγαλοπρέπεια, γίνεται ή περιφορά τής εικόνας τής και ακολουθεί ή θεία λειτουργία. Οι ιερές άκολουθίες μεταδίδονται όπως πάντα με μεγάφωνο. Ένδομηχη χαρά και πνευματική άνάταση, για κάθε Βιαννίτη αλλά και κάθε ξένο που θά βρεθεί τες άγιες αυτές μέρες στην Άγία Μονή τής Βιάννου, σ' αυτό τόν ιστορικό και γραφικό Μοναστήρι.

Π.Μ.Κ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΙΩΑΝΝΑΣ

ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Έβαν 83 τηλ. 242-040